

Filosofická kosmologie 25 (JST)

Ladislav Hejdánek

◆ bytový seminář, česky, vznik: 20. 5. 1985

◆ private seminar, Czech, origin: 20. 5. 1985

Filosofická kosmologie 25 (JST) [1985]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1985-05-20 Filosofická kosmologie XXV (1)_25-1a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: To je teoreticky, ale konkrétně je to tak či onak. Vy musíte vzít konkrétního člověka a připustíte, že ten konkrétní člověk, jenom proto, že se mu to zdálo nedemokratické, tak se rozhodl pro...

Hejdánek: Ne, takto, já myslím, že ta vaše řeč by vedla jenom k něčemu jinému, že by totiž musela jasně, myslím, že by mohla zproblematizovat, že jeho jednání, rozhodoval-li se on pouze jakožto demokrat, tak je to dost slabé.

Jiný hlas: Ovšem, pozor, on se nerozhoduje jakožto demokrat.

Hejdánek: Jak to víte?

Jiný hlas: Mluvím o tom, který se rozhoduje jenom jako demokrat. Třeba žádné jiné důvody nemá. Anebo o tom, má manželku Židovku.

Hejdánek: To je rozdíl, jak se mohl Jaspers s nějakým nadšením, *mit einem freudigen Ja*, rozhodnout pro Hitlera, když měl za manželku Židovku?

Jiný hlas: Ne, tak já myslím, že se to říká, jestli přijme toho Hegela, nebo nepřijme. Vždyť on přijme, určité věci musíme připočítat vlastně to, co se nevysloví, jako by to nebylo. Tak já si myslím, jestliže lpíme na tomto, no tak samozřejmě, máme to zjednodušené. Ale já si myslím, že právě proto jsem tvrdil, že ten Hegel by se měl zproblematizovat, když tady hovoří to, co je nevyslovitelné. O to jde. Že vidět toho demokrata, to se nedá vidět, že ten člověk jenom má Židovku nebo takhle, má jenom demokratické názory, nebo tento člověk, že má Židovku, tak z toho něco vyplývá. Vždyť zrovna tak spousta lidí měla Židovku a radši se jí zřekli. Co z toho vyplývá? Myslím, že ta samotná věc...

Hejdánek: U Jasperse se najdou ještě jiné důvody než to, že měl za manželku Židovku. Jenže kdyby to byl jediný důvod, no tak je to takové slabé, i když je to koneckonců, mohl se s manželkou rozvést a *mit einem freudigen Ja* si vzít nějakou *Volksgeossin* z partaje. Taky mohl. Jaký způsob reakce na to, že přijde nové. Kolik lidí se rozvedlo třeba v osmašedesátém roce.

Ale já souhlasím, že to je většinou komplikovaný typ a je třeba to vidět, z jakých důvodů. Máte pravdu, každý člověk má nějaké motivy. No a já chci říct, že ty motivy Heideggerovy, že byly respektabilní, že to udělal. Že zkreslovat to jako nějaký oportunismus, je nesmysl. Heidegger to neudělal z oportunismu, nýbrž z politického omylu, to je něco jiného. Podobně, mluvil jsem velmi kriticky o Hromádkovi na začátku, to bylo v zápalu diskuse, ale stejně tak pro Hromádku to nebyla otázka oportunismu. To byla určitá koncepce, ale vadná, kterou dodatečně jsme kritizovali průběžně, i když ne dost radikálně možná, ale kritizovali jsme to velice ostře jemu do očí. Dneska možná víme víc nebo to vidíme líp, to ještě vůbec neznamená, že to vidíme úplně zase všechno, to chce znovu a znovu nové pohledy, to chce skutečnou analýzu, znova všechno přechíst, všechny možné dokumenty dát dohromady, to je obrovská práce. Vlastně strčíme od boku, když takhle posuzujeme.

Přesto touto střelbou od boku bych chtěl trvat na tom, že to ani od Hromádky nebyla oportunita. Že je třeba rozumět těm motivům Hromádkovým v jiném smyslu. Ovšem pro mě nepochybné, že to byl omyl, že tam byly vážné chyby v celém tom myšlení. A details jsem se pokusil už napsat a jistě se k tomu mnohokrát vrátíme. Ale je to třeba brát vážně, neodbejt to. Proto mě mohl čert odnést, když můj starý přítel, spolupracovník, se kterým jsme dělali kolik, osm let nebo víc, devět let jsme pracovali jako je tenhle kroužek, tak jsme pracovali na kroužku, kde se scházelo osmdesát, sto lidí každý týden na půdě fakulty léta pod křídly fakulty a pod deštníkem osobně Hromádkovým, který všechny tlaky držel, takže to mohlo fungovat, ačkoli ty útoky se furt opakovaly znova, aby se to přestalo dít, tak osm nebo devět let ten Hromádka nad tím držel deštník. A tento můj spolupracovník, který díky tomu mohl dělat to, co dělal, protože se taky uchýlil pod ten deštník nebo pod ty Hromádkovy křídla, tak teď najednou mně položí veřejně otázku, jaký je vlastně rozdíl mezi Hromádkou a Plojmarem.

To mě samozřejmě dopálilo. To jsou ty nehoráznosti, kterých se lidé, kteří najednou mají dojem, že si můžou dovolit, že můžou mluvit o čemkoli, kterých se dopouštějí. Samozřejmě na této úrovni se nedá

diskutovat, to není úroveň vážných rozhovorů a vážné analýzy. No a nicméně je to příklad nenapodobování, je to příklad, který odstrašuje spíš. A ne takovým hrubým způsobem, nýbrž člověk se takřka děsí, *vestigia terrent*, děsí se toho, jak se může dopustit *bona fide* nových podobných nebo větších bot. Proto je to důležité to vzít vážně. Jakmile to odmrštíme a zjednodušíme a hodíme pod stůl, no tak pak samozřejmě budeme pokračovat v podobných blbostech dál. Takže já mu to nechci zjednodušovat. Mně vytýkáte, že se ztotožňuju s Hegelem. Zdaleka ne, já jsem ocitoval jednu větu z Hegela. Hegel je nesmírně chytrý člověk, který tam formuluje mnoho pravdivého. Jináč já jsem vyučen, to víte, v linii Masaryka a Rádla a ani jeden z nich Hegela neuznával. Dneska referent zminula tam ocitoval taky takovým trošku, to se mnou hnulo, že se ztotožňuju se Spinozou, no tak to je další muž z této galerie, se kterým se ani Masaryk, ani zejména Rádl nejen nezotožňovali, ale...

Jiný hlas: Já jsem se s tím ztotožňoval, já jsem řekl, že s tím souhlasíte v té jedné větě. To jsi taky napsal. Hejdánek: Tak jo, vždyť já a ne poprvé, už jednou, když jsem psal o tom Míru, tak jsem tam citoval s velkou láskou, jistě, ale nicméně to s člověkem hne vždycky, když tam není hned nějaká výhrada. Já jsem ji tam taky hned nenapsal, jo, ale přesto, když to slyším, tak už bych hned namítal. Protože samozřejmě Spinoza a Hegel jako celek jsou nemožní filosofové. To prostě se nedá akceptovat, ale odvážný to tam je, takže není důvodu, proč se tím nezabývat a znát je, že jo. A tohle je jeden z nejkrásnějších citátů ze *Spinozy*, že jo: *Veritas est index sui et falsi*. To je prostě... to je něco. To bez ohledu... to jsou totiž... to je taková zajímavá věc ještě, odpusťte, teď už je to taková trochu kecavost.

My jsme si to ukazovali. Věda má tendenci vybudovat takový jednotný pohled na věci. A i když jsou jistě ty kontroverze různých škol a tak dál, tak vždycky věda tenduje k tomu dosahovat znalostí, které jsou akceptovány všeobecně.

Za tu cenu, že ztrácí podstatné součásti, podstatné složky skutečnosti. Vylučuje je, hází pod stůl, nedbá jich. A buduje tento... tento jednotný koncept. Časem dojde k tomu, že určitý koncept tam nevyhovuje, vymění ho za jiný, ale zas to má být takový, který donutí všechny, kdo myslí v té době, aby to přijali. To je cíl vědy. Ono se to dosahuje vždycky částečně, že jsou, jak říkám, jsou různé názory a tak dál.

Ve *filosofii* to je... čili věda není schopna dát dohromady obraz *univerza*, ale buduje soustavu vědomostí, kterou by měl nebo musí každý uznat. Že to nedává celek, to je vedlejší.

Filosofie buduje poznatky nebo koncepty tak, aby byly celkové, aby se týkaly celku. Ale zas je rozdrobená v tom smyslu, že každý *filosof* to dělá jinak. Zatímco ve vědě to... když někdo něco dělá hodně jinak, tak většinou prostě vypadne ze hry, protože ti ostatní ho neuznávají a hotovo. Dá to hodně práce, když má přinést někdo něco úplně fungl nového, protože to víme, jaké byly odpory proti *Einsteinovi*, proti *Maxwellovi*, proti... no a tak dál, proti vlnové světla, že jo.

No a ten koncept *filosofický*, ten se vždycky nějak chce uchopit nebo chce nějakým způsobem udržet celek.

Jiný hlas: A proč jsem to začal říkat? No, rozdíl mezi vědou a *filosofií*, že jo, a návaznost na *Spinozu*.

Hejdánek: Jo, *Spinoza*, ano, *index*, že jo.

No a teď by to vypadalo, že každý *filosof* si může říkat, co chce, a že prostě každý má pravdu ve svém systému a nemá to spolu co dělat. Omyl. Existují jistá uchopení problémů, konkrétních problémů, že jo. Ne celku, ale konkrétních problémů, které mají platnost ne jenom pro jediného *filosofa*, pro jediný systém, ale představují... jak se to říká v matematice?

Jiný hlas: Invariant.

Hejdánek: Jo, *invariant*. To je ono. Prostě i ve *filosofii* jsou určité *invariantní* formulace, které nepodléhají deformacím a proměnám, když se převedou z jednoho systému do druhého. Prostě nebo přesněji řečeno, v těch systémech, ve většině systémů... ve všech to nikdy nejde, protože *filosofie* je tak rozmanitá, že někde to prostě nejde opravdu, ale pro většinu systémů určité věci mají povahu *invariantu*. Nejsou to problémy jenom toho systému, vnitřní problémy systému, nýbrž je to problém té doby, je to problém věcný a tak dál.

No a tohleto, když *Spinoza* řekne takovouhle věc, že jo, tak to je skutečně... já jsem přesvědčen, že tohle

je *invariantní* snad pro všechny *filosofie*, kromě té vysloveně *subjektivistické*, *solipsistické* a tak dále, že jo. Prostě tohle je rozpoznání skutečně fantastické, které nemůže být ani posíleno nějakou jinou *filosofií*, ani oslabeno tím, že to řekl *Spinoza*.

Jiný hlas: Já jsem se přesto ptal, jestli ta výzva k sobě, jestli je to až v té... jestli je nějaká záruka nebo záruka možná moc silné slovo, vysoká pravděpodobnost, že když dojde k tomu otevření subjektu té výzvě, té oslovenosti, že je to už projev nebo díky nebo důsledek toho, že výzva zaznívá. Anebo jestli je to výkon toho subjektu, vůči němuž je ta výzva stále stálá.

Já jsem věděl, že ve vašich příspěvcích stále byl takový tlak v tom směru, že nemůže existovat něco takového jako mlčení, abych tak řekl, jako důkaz toho, že něco takového neexistuje, jste spatřoval v tom, že ten text, který dím, vlastně dokládá, že je v komunikaci s tím vyslovujícím, s tou výzvou k přemýšlení z té pravdy.

Jestli to není takové, že by byl z toho větší spor mezi takovým myšlením, které tenduje k té teologii, se tomu říká přirozená teologie, která hledá kontinuitu mezi poznáním světa a poznáním Boha jako kdykoli dosažitelnou, pokud rozum pracuje přesně podle jistých regulí, a tím druhým pojetím, kdy to zjevení, jímž se ta poslední pravda ohlašuje, je kontingentní, ba ne-li... [nesrozumitelné] ne-li neizolovatelné, i kdyby ten rozum pracoval sebevíc korektně, tak si nemůže navodit to zjevení.

Tak jak se to podalo, se ovšem jasně za co se stavím? Za to druhé samozřejmě. Za té věci si myslím... souhlasím, že to skutečně není tak, že by bez přestání ta komunikace byla vlastně jenom při zachování jistého korektního postupu zajištěná. Já jsem se teď chtěl zeptat zase taky jednoduše, zase bych se tomu vzpíral, protože buď budeme tu *ekstasi* chápat jako něco, co je velkým výkonem naším, anebo něco, co se v podstatě děje v každém drobném ohledu. To jest, není žádné, ani ani té nejosobnější praxi není žádné nové poznání bez toho možné. Jo, vůbec jako, buď by to nové do toho starého vnikalo než přes to, jo, přes tu *ekstasi*.

A dá se skoro se dá namítat, že prostě tuhle tu odstupu od sebe sama potřebuješ téměř při všem, jo? Malou doplňující poznámku: Odkud by to nové do toho starého vnikalo furt každou událostí v jejím začátku? Ale ne tak, že by se tím ukazovala pravda. My si musíme uvědomit, že teda svět vůbec trvá díky tomu, že furt jsou nové události, který nesou tu minulost, který na ni navazují. Kdyby najednou přestaly vznikat nové události, tak tento svět se okamžitě teda zřítí do nicoty. Jenom díky tomu, že vznikají nové události, tak ten svět trvá.

Čili je třeba to rozlišit. To nové furt vzniká, jenomže je to takové nové, které na té nejnižší úrovni, a které teprve postupně se dopracovává do těch vyšších a vyšších poloh, tak že to vlastně je hlavně určeno k tomu udržování toho, co je, a tu a tam se tam podaří něco nového, co se hned zase zafixuje, jak to ten Prigogine ukazuje, že a zapracuje se to do toho, takže to pomalinku jako vývojově spěje k něčemu lepším těmi omyly a vyměření a nějaký a tak dále touto cestou.

Čili po téhle té stránce to je jedna linie. A to, o čem mluvíme a to, co je teda otázkou té *ekstase*, to je uprostřed události, že je možné se věru otevřít tak, že ta pravda tam jako neproniká nebo nevniká, neprozařuje díky tomu, že začne něco nového, nějaká nová událost. Nýbrž že se tady událost, která tu je, se otevře vůči pravdě a ta pravda tím pádem tou průlinou té otevřenosti se prosazuje zcela specifickým způsobem odlišným od všech těch ostatních, kdy je zdrojem a základem všech těch novejších událostí. Hejdánek: Pojdme se o tom mluvit dál, já si myslím, ano, tak můžeme zkusit dále. Já se přiznám, že mně není stále zcela jasné, co je pro tebe událost, jo?

Jiný hlas: Ono to tak vypadá. Když dělník v továrně dnes a denně stojí u pásu, nebo obsluhuje textilní stroj, je tento čas strávený tam u těch strojů, v té stereotypní jednotvárnosti, je ten čas událost? V protikladu třeba k tomu, že když si přečte knihu a je to pro něj silnej zážitek, výjimečnej, kterej předtím nikdy neměl? Takže já se mluvím stále o události, že si pod tím něco představuji, že je to něco výjimečného a fajn, jako chtěl jsem se ujistit, že jsem na správné cestě. Tak mohlo by se nějak rozlišit nebo říct, co chápe... Je událostí třeba zrod nové hvězdy, nebo prostě výbuch sopky nebo začátek první války světové, atentát na arcivévodu a následná katastrofa? Co jsou ty... Je ještě mezi tím nějaký rozdíl,

že... ale zase se nabízí, ale já vím, no tak...

No a kromě toho skutečně jsme to probírali, že jo. Nepravé a pravé události, že jo, a tak dál to všechno. No ale já nevím, pokud pokud teda to ostatní považují za věc, o které by se mělo hovořit, tak můžeme o tom hovořit, i když celkem za to já stejně opakuju spoustu věcí furt znova a znova v přesvědčení, že čím vícekrát se opakují, tak tím víc se vryjou do hlavy, takže proč ne ještě jednou, že jo. Kromě toho je to otázka docela vážná.

Já bych se ještě, jestli bych mohl se ještě zeptat k tomu, o čem jsme mluvili těsně před tou přestávkou, tam vlastně došlo k tomu, vy jste položil otázku, že mu tak teda člověk se otevírá, když teda je nezajištěno to, že k nám tím otevřením neustále něco hovoří, takže my vlastně proč se otevíráme, z čeho se otevíráme, že jo. To znamená, že vy jste řekl, že třeba může... bylo řečeno teda předtím, že třeba byly kdysi doby, kdy teda ta pravda, absolutní pravda hovořila k nám. To znamená, dá se předpokládat, že například, dá se předpokládat, že teda tím otevřením znova uslyšíme tu pravdu, o které ta pravda k nám bude hovořit.

Ovšem když když člověk se ptá, z čeho teda člověk se otevírá, je to víceméně, předtím jsme diskutovali, já jsem teda říkal, že to je teda vlastně otázka teda víry, že člověk... a vy jste teda říkal o víře, která je zaměřená jako určitá zaměřenost do budoucnosti. Tak já jsem se chtěl právě zeptat, jestli třeba na určité situaci, jestli by se to dalo tak trochu jako poměřit. V Getsemanské zahradě dochází třeba taky k určité sebereflexi a určitému otvírání. Ovšem my si myslíme, že právě jako dochází všeobecně u toho Ježíše tak v té Getsemanské zahradě dalo by se říct totéž, že je to stejná situace, kdy teda Ježíš hovoří, kdy teda říká si: „Odejmi ode mě kalich hořkosti.“ Je v tom určitá reflexe, odstup, že člověk vlastně měří sama sebe na to, na co má, vzhledem k té budoucnosti, jaký on sám se považuje, jaký má úkol.

Ovšem on v té sebereflexi, on teda může to člověk nějakým způsobem nahlížet, on v té sebereflexi zjišťuje to, že vlastně nemá na to. Říká: „Odejmi ode mě kalich hořkosti.“ A vlastně Bůh v té Getsemanské zahradě tam mlčí. Dá se to tak říct? Je tam jenom ta, je tam jenom ta reflexe, ta otevřenost, ta sebereflexe především sama sebe, co teda člověk může. Ale já si myslím, že právě přestože by se dalo říct, že teda Bůh, že je situace, kdy teda Bůh mlčí, tak se domnívám, že právě to, že on říká „staň se vůle tvá“, že to nelze vysvětlit jenom z té otevřenosti jenom sebe sama.

Jiný hlas: že teda člověk neustále podle toho vašeho pojetí, že člověk teda jaksi neustále musí být otevřený a kde vlastně z toho určitý věci může v určitém smyslu říct, že si myslím, že ta právě ta jeho vlastně nejdůležitější věc spočívá v tom, že on říká: „Staň se vůle tvá,“ tak jak teda ty chceš. A myslím si, že právě přestože by se zdálo, že on mlčí, tak se domnívám, že on toto může říct jenom na základě, že slyší to mlčení, že něco mu... On kdyby byl na základě – kdyby takhle byl jen v té otevřenosti –, tak nemůže říkat to, co říká, jestli se to dá říct takto.

Hejdánek: Takže je tam ještě co, kromě té otevřenosti?

Jiný hlas: Já si myslím právě, že zdálo by se, že Bůh v Getsemanské zahradě mlčí. Že je teda určitá... když podle tohoto pojetí bylo řečeno, že jsou určité doby – a to je jedno, jestli jsou to určité věky krátké, dlouhé –, že teda Bůh mlčí v Getsemanské zahradě. Dalo by se teda říct, jestli by se dalo říct, že Bůh mlčí, protože výslovně tam Bůh nehovoří k Ježíši. Ježíš hovoří především sám se sebou a hovoří k Bohu. Ovšem to ještě nemluví, že teda Bůh hovoří k němu. To znamená, že já si myslím, ale ten jeho hovor k Bohu, že je odpovědí. Odpovědí na to, co samozřejmě není výslovně řečeno. Ale myslím si takto: důvodem pro to, proč to tak tvrdím, je to, že nedá se smysluplně pochopit jeho výrok, jenom kdyby to byla otázka té *reflexe*, to znamená té určité takové té reflexní *tenze*, kdy teda ale Bůh hovoří. Já si myslím, že toto je spíš dokladem toho, že on hovoří a Ježíš mu odpovídá. Nevím, jestli se to dá takto...

Hejdánek: Ale co s tím? Mně je jasné naprosto, co tím myslíte. Ten problém vězí totiž v tom, jestli...

Řeknu to tak velmi otevřeně. V podstatě vám jde o to, jestli ta otevřenost je výkon toho *subjektu* a za tou otevřeností už není vůbec nic, je to čistá, čirá otevřenost. A nebo jestli za tou čirou otevřeností je jakýsi protějšek.

Jiný hlas: Ano, ano. No, dá se to takto, protože...

Hejdánek: To je předpoklad, který tam je vždycky, když dochází k té otevřenosti, k určité otevřenosti. No dobré, ale tohle zrovna byl důkaz, jakože to tak je.

Jiný hlas: No to je, to je důkaz. Tam je odkaz na to, že v té události v Getsemanské zahradě, tam to skutečně je tak, že hovoří Ježíš, reflektuje svou cestu, mluví tam o kalichu utrpení, o úzkosti duše – „smutná je duše má až k smrti“ –, to znamená, je to skutečně *reflexe*. A teď je tam výrok: „Ať ne má, ale tvá vůle se stane,“ kterou říká Ježíš a neříká ji Bůh. To všechno v rámci vašeho pojetí. Ale přesto se domníváte, že tato odpověď, kterou dává, kterou člověk čte, není svévolný výrok Ježíše po té *reflexi*, nýbrž je podmíněna tím protějškem, o němž jste hovořil. Tím, kdo k němu hovoří, ačkoliv člověk si výslovně nepřečte, co k němu hovoří. Tak to jsem chtěl říct jenom takto, že ten samotný výrok, i když samozřejmě dá se ho problematizovat – ten výrok, Ježíš se nedá pojmout jenom pouze v tomto výroku –, ale domnívám se, že právě tento výrok a vlastně i komplex jiných věcí poukazuje na to, že i v této situaci, o které by se dalo v určitém slova smyslu hovořit, že teda Bůh k němu nehovoří, mlčí teda, tak hovoří.

Hejdánek: Ale jak se z toho dočteš, že tam mlčí? Tam prostě chybí literárně, že i Bůh řekl...

Jiný hlas: Ne, ne, to vyplývá z jeho odpovědi, z jeho odpovědi.

Hejdánek: Ale samotná duše k smrti, tak pochopitelně to není přiměřená odpověď na výzvu, která ukazuje, co má dělat.

Jiný hlas: Ne, já mluvím o tom: „Staň se...”

Hejdánek: To není... to není...

--- (1985-05-20 Filosofická kosmologie XXV (1)_25-1b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Že Ježíš se cítí sám. To ostatně Bůh ho opustil, to potom na Golgotě říká: Bože, proč jsi mě opustil.

Hejdánek: Dobře, to jsou možná všechno citáty. My nevíme, prostě v té chvíli si předříkává dvaadvacátý žalm.

Jiný hlas: Dobře, a proč zrovna ten?

Hejdánek: Protože se cítí v té situaci. Čili že se cítí opuštěn Bohem. To si předříkává. Čili jsme tam, kde jsme byli. Jenomže ten žalm ještě vypadá úplně jinak. Spisovatel, který mohl... jenomže tam už v pokračování není. No jo, jenomže ten spisovatel je dobrý vypravěč. To znamená, nevypravuje všechno, co se Ježíš modlil, celý žalm až do konce, poněvadž to není nejdůležitější. Nebo to, co je na začátku a tak se to začíná. To je základní informace: modlí se tento žalm, který se modlívali židé v podobných situacích s tou nadějí, že ten, který opouští v této chvíli, se přesto, jak je řečeno jinými slovy, postaví na jeho stranu.

Jiný hlas: Čili může postavit otázku, může toto člověk říct? Že člověk je opuštěn Bohem.

Hejdánek: No a vidíte, tak může. Dokonce je to v žalmu a Ježíš to opakoval. Nebudme ještě ježíšovštější než Ježíš. Já myslím, že to je takový ten už církevní výklad, který to všechno chce trochu uhlazovat. Ten smrtelný, krvavý pot a tak, to všechno nejsou žádné umělé kulisy, to je tvrdá realita. Ježíš se cítí být zkrachovalý. To není jenom, že má bolesti, které nemůže vydržet, a jinak nepochybuje nadále o tom, že je Mesiáš. On pochybuje o správnosti cesty, kterou šel. To je to: Bůh ho opustil. V tom tohle vězí. Takže uhlazovat to, já myslím, že je takové nepřiměřené, že to má v sobě kus jisté hereze, která to utrpení a vůbec celý ten lidský zádrhel Ježíšova života pokládala jenom za cosi takového vnějšího, co se nějak hlouběji jeho božské povahy nedotklo.

Já mám dojem, že jestli je v něčem to líčení silné, tak je to v tom, že ukazuje člověka v jeho situaci, kdy je opuštěn, kdy ztrácí perspektivu, kdy je dalek té jistoty o svém poslání, o své vyvolenosti a tak dále. To patří právě k té *inkarnaci*. Tohle. Přece to patří k životu každého z nás, a jestliže tohle tam není, tak k čemu nám Ježíš je? Uhlazovat bych to nedoporučoval, spíš bych to dramatizoval, protože už jsme na to tak zvyklí, že už nám to ani nepřijde v té dramatickosti vlastní. Takže ještě by to bylo potřeba udělat tak, abychom si to uvědomili plně.

Jiné takové místo, já už jsem se tady o tom zmiňoval, je při té poslední večeři. Jak víte, tak tam Ježíš podle jednoho evangelisty vyzývá, připamatovává učedníkům: jistě se pamatujete, že před nějakým časem jsem vás posílal do světa po Izraeli a říkal jsem vám: neberte s sebou mošny ani peníze. Teď vám

říkám opak. Naberte si s sebou potravu, vezměte si s sebou peníze. A prodejte, co máte, a kupte si meče. To říká poslední večer před svým zatčením.

A tohleto už dávno přímo v textu zakulacovala a změkčovala církev tím, že myslela na meč duchovní. Tam je i přímý výklad, když přišli učedníci po nějakém čase, oni se tedy rozešli a se opatřili vším potřebným, nevěděli na co, proč jim to asi Ježíš říkal. Zkusme hlavou. Přišli a říkají: ale máme jenom dva meče.

Neschopové, naprostí neschopové! Dvanáct učedníků, on je pošle a oni všech dvanáct seženou dva meče. Kdyby každý dva? Ale ne, oni všichni dohromady dva. No tak holt, co se dalo dělat. A teď vám to redakce tam spraví, říká: ale oni nevěděli, o čem je řeč, Ježíš myslel na meč duchovní. Přičemž on tam říká: prodejte všechno a kupte si meč.

Takovému změkčování musíme odrazit. Naopak, když je tam něco, co se zdá na první pohled s tradicí v rozporu, tak to musíme brát velmi vážně. To jsem vás už na to upozornil. Musíme to brát vážně. V žádném případě to nepřejít. Když je to v rozporu s tradicí a tradice se pokouší to trochu zakulatit, tak to, že se to tam zachovalo, to je důkaz autentičnosti. Jinak by to tam nikdy neproniklo. To je ještě ta opatrnost lidí, kteří se obávali to cenzurovat. Jenom to tak chtěli trochu upravit, ale báli se to cenzurovat, poněvadž věděli, že to Ježíš opravdu řekl.

Je to dost analogická záležitost. Proč to uvádím? Protože na tom je vidět ten hluboký zápas Ježíšův, že on opravdu měl blízko k těm *zelótům*, k těm politickým nadšencům, kteří chtěli znovu vydobýt samostatnost. On k nim měl tak blízko, že první, co ho napadlo, když zřejmě nějaké informace dostal, že se chystá k tomu definitivnímu... Už několikrát ty zátahy byly a on vždycky ušel zprostředka jejich. Teď přišla situace, kdy nahlédl, že už ujít nemůže, že prostě teď naopak je jeho povinností do toho jít a ne se vyhnout. Z toho je taky vidět, že někdy je třeba se vyhnout, někdy je třeba do toho jít. Teď usoudil, že je třeba do toho jít, a první, co ho napadlo, aby se vyzbrojili učedníci, aby se zásobili na partyzánský nějaký zápas. První věc, co ho napadlo. To je dost do posledka, že on věděl předem, co tam říkáte, věděl dopředu, co se má dít a tak, vůbec. Do posledka byl ve vnitřních těžkostech, jak vlastně. A v tom pomohli mu možná ti učedníci teda svou neschopností. Potom teda pak co tam moct nic. Ale to zase jsou určité i tyhle okolnosti výzvou. A on to pochopil jako výzvu. Nikoliv jako aby odsoudil, předmětně prostě odsoudil – učedníci jsou blbí, vybral si blbě takové srágo, ani nejsou schopní ani si sehnat nějaký ty... Ne.

Pochopil to jako výzvu. To je také znamení, v této těžké chvíli je to znamení.

A teď jde tím. No a teď tam jde a teď vidí průsvih stále větší a větší. Co to znamená. Už naprosto je mu jasný, jak to musí skončit. A teď to celý bere na sebe. On mohl zdrhnout přece. Když viděl, že učedníci jsou neschopové, tak mohl zdrhnout, nechat je tam, ať jich pár pochyťají, a sám mohl zas ujít zprostředka jejich. Ne, on se nechá zajmout, protože ví: toto je ta cesta. Zase, kdyby tam ten dramatický moment toho do poslední chvíle hlubokého uvažování teda, jestli nemá se postavit na odpor... kdyby tam tohleto bylo, kdyby to tam chybělo a on měl na mysli pouze ten meč duchovní a jenom oni mu nerozuměli... No tak vidíme, oč to ochuzuje, oč to připravuje.

Jiný hlas: No, to vzniká, ano, pravda. Já myslím ale, že zřejmě otevřenost to nemusí znamenat hned jaksi nějakou krvavou modlitbu, u které se člověk potil. Výdrž, to může právě znamenat, to není podmínkou extáze, to není podmínkou nějak jaksi tyhle dramatické okolnosti. Naopak na tom, jak ti učedníci přišli s tou odpovědí, tak tam najednou bez toho zahlédl zřejmě víc. Pouhou pozornost k tomu. Tak zahlédl v té chvíli přípravu, v té chvíli nahlédl, že takhle to teda nepůjde.

Hejdánek: Ano, nahlédl, musel nahlédnout v té chvíli teda, že i kdyby se to podařilo, tak že tím jenom odloží situaci o kousek dál, že to, co se nepodaří teď, poněvadž ubrání těm pár lidem, co ho přišli zatknout, no tak že příště se ta situace zase zopakuje a tak dál. To všechno se může ukázat v té chvíli, když selhali učedníci. Pochopitelně tam vůbec není možnost říct, že učedníci selhali, protože dobře věděli. Prostě chrápali. Vůbec nevěděli. To je typický příklad. Výzva tu je, oslovení tu je, on jim to dokonce řekne, prosí je, aby bděli, a oni chrápou. To je skvostný příklad toho, jak vypadá situace ve většině dějinných situací.

Jiný hlas: Jak je výzva dějinná. Protože když byli na moři a byla bouře a byli vzhůru a viděli výzvu, tak on

spal.

Hejdánek: Ano. Skvělý, to je fajn.

Jiný hlas: Nerozeznávali znamení času.

Hejdánek: No samozřejmě, tak je to vždycky, ale pak se trefujeme a někam se dobereme, dříve nebo později. Ale o to jde, a když je to jinak, tak se taky nedobere nic. To je prostě filosofie, ustavičná cesta a ustavičné bloudění sem tam, tu a tam se něco člověk přiučí, tu a tam sejde z cesty. Ale prakticky bych byl pro to teda, aby se o té události, to znamená o tom, přesně tak, jak jsme kdysi o tom mluvili, aby se o tom uvažovalo, protože mně se zdá aspoň, že se ukázalo, že se to chápe v starém protikladu duch a hmota, nečasově, to znamená, když něco kotví v nepředmětnosti, tak to má trvalou kotvu tam.

Jiný hlas: No, trvale tam, částečně.

Hejdánek: Takže člověk je vlastně jako částečně obyvatelem jednou nohou tam a jednou nohou tak, jak se to v celé té tradici tak nějak interpretovalo. Jistě, můžeme se k tomu vrátit, ovšem teď už to nestihneme, to leda někdy zas. A vůbec, já jsem vás už minule na to upozorňoval, vyzýval: uvažujte, máte nějaký návrh na celkové téma na příští rok? Jinak zase to dopadne, tohle jsem například tu *kosmologii* si vymyslel, poněvadž žádný *konsenzus* nevznikl. Pokud vznikne *konsenzus*, budu ho dodržovat. Pokud se nedomluvíte na něčem, no tak si zas něco budu muset vymyslet. Ono je to fuk, o čem se mluví, poněvadž jsem už mnohokrát zdůvodňoval, že filosofie nemá přirozených počátků, že je možno začít kdekoli a ať se jde jakoukoli cestou, tak že stejně nakonec k tomu celku se musí nějak dojít, takže celkem furt se mluví o jednom. Jenomže vždycky jednou z toho hlediska, podruhé z tamtoho hlediska, jednou je východiště támhle, podruhé jinde, ale nakonec to tam je furt všechno stejné. Je jasné. Mně se zdá, že tentokrát ta *kosmologie* určitý význam měla, že to dává jakousi představu, co to je mluvit o tom, že člověk je na světě, jaký je vztah ke světu a tak dál. Ale mělo by to potom být posléze možnost si to číst jako celek. To záleží na určitých vnějších věcech. Opravdu je mým cílem to napsat, ale jak to dopadne – to bylo mým cílem vždycky. To ovšem souvisí s tím, pokud nikoho ještě uvidíte, tak upozorněte, že se to dá dohromady, a ty efekty, pokud ještě někdo má, tak to z toho tam chybí. Takže dneska skončíme a uvažujte, prosím vás, o tom tématu a já se vás příště na to zeptám, bude-li možnost.

Jiný hlas: Teď víte o tom, původně měl ve čtvrtek být ten host. Pak to přeložil na minulý čtvrtek, nepřišel a nevíme nic, čili já teď nic nesvolávám. Když přijde, nechám to být, poněvadž je nad lidské síly se scházet dvakrát, třikrát týdně. Stejně nás to v červnu čeká, jeden týden to bude strašné. Takže souhlasíte s tím, nebo mám *eventuálně* nějaké svolání pro jistotu, kdyby náhodou přišel? Je to dost nepravděpodobné. Kdyby náhodou...

Hejdánek: My jsme si to nezachytili, ještě jednou to řekněte.

Jiný hlas: Původní zpráva byla, že tento čtvrtek, co má přijít, přijede David. Pak přišla náhle zpráva, že to platí o minulém čtvrtku, kvůli čemuž jsme se mimořádně sešli. Mezitím také přišla zpráva, že má přijít *Luckmann*. Měli přijet dva na čtvrtek. Já jsem pro jistotu ani jednoho... nebo řekl jsem si, že jsem dobře učinil, poněvadž nepřišel ani jeden. Teď je tam možnost, že to byla nějaká blbá zpráva a že přece jenom má přijít tento čtvrtek. Moje otázka zní: kdyby náhodou přijeli, mám svolat setkání, nebo ne? On tady pravděpodobně nebude moct zůstat až do pondělka. Dobře, takže pokud víte, že jste svolatelní, tak je to v pořádku. Pokud jste na pochybách, tak se optejte a *eventuálně* řekněte, jakým způsobem je možno vám dát vědět. To se s Kohoutem zařídí ještě pro další a tak dále. Takže kdyby něco, buďte na to připraveni, že *eventuálně* ve čtvrtek bude ještě v semináři cvičení.

--- (1985-05-20 Filosofická kosmologie XXV (2)_25-2a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Já vidím dvě věci, které se zdají dost tvrdé nebo ne zcela přesvědčivé v tom, co říkáš. Že se za celou tu poměrně značnou dobu padesáti let zhruba se tu nikde neobjevil, neobjevilo svědectví nebo slovo, které by mělo něco z té prorocké ražby. To znamená, že by osvětlovalo třeba určitou skutečnost tak, že ji zahlédneme nově a pomáhalo nám se nově orientovat. Že tu nevystoupila nějaká celostní postava, která by nabídla nový životní program, řekněme v dimenzi osobního života, mezilidských vztahů a takové dějinné perspektivy. To bych uznal. Ale že by jako nebyla celá řada postav, které promluvily

určité věci, dílčí třeba a vlastně z nich žijeme, z toho jejich duchovního zápasu. To se mi zdá jako nepřiměřené, co říkáš. To je první poznámka. Celá řada například, pomyslí si *Masaryka*, pomyslí si *Hromádku*...

Hejdánek: Já jsem se s ním nepotkal. Ne, počkej, no nepotkal, nejde o to. No to jsou z té minulosti.

Jiný hlas: No Ježíše taky ne. No dobře, to už můžeme argumentovat. To potom pro všechny věky stačí nějaká formule, rozumím. Ale teď někdo, teď to musí mluvit. No tak teď, dejme tomu *Hromádku*, že jo.

Hejdánek: *Hromádka*, teď? No to, že tam jsou opravdovské otazníky. To je možný, jenomže moje osobní životní zklamání. To je možné, jenomže přelom čtyřicátých a padesátých let nebo zejména počátek padesátých let, *Hromádka*, *Souček*, že do jisté míry...

Jiný hlas: *Souček* vůbec ne prorok.

Hejdánek: Neprorok, ale svými analytickými některými zjištěními, prorockým pohledem nám pomohli v orientaci.

Jiný hlas: Ale jo! No jistě, to všechno nám pomáhá, když někdo sem sprostěj na někoho a někdo přijde a říká: „Hele, buď na něj hodnej.“ No tak to pomáhá. Jsou to naši živí učitelé a prostě jsme se od nich v čem... A to navazování na tradici. Ten kritický pohled vlastně vůči nim, nebo kritický odstup nebo zjištění, že teda je to problematické, to prostě probíhalo v šedesátých letech, sedmdesátých letech. Ale v těch padesátých letech jsme se na ně orientovali.

Hejdánek: Ano, jako na falešného proroka. To je silně řečeno, na etablovaného proroka jsem jednou řekl, v čem *Hromádka* selhal.

No dobrá. Já si myslím, že se stylizuješ dodatečně, že tu vehemenci kritickou do toho vkládáš na základě zklamání, na základě zklamání z pozdějších let bych řekl. Ale budiž.

A to v tomhle smyslu teda určitě ne. Já myslel jako, že se stylizuju teď v diskusi. Ne, v žádném případě. Já jsem s *Hromádkou* byl furt a furt zklamanej. Poprvé jsem byl zklamanej, když v únoru 48 nebo to bylo v prvních březnových dnech, teď nevím, jak jsme se sešli, byl jsi tam taky předpokládám, v *Konviktské* ulici na fakultě setkání s *Hromádkou*, kterej byl mezitím někde jinde a přijel, a *Souček* tam brečel, dojatej až já nevím co, a teď co teda máme teď v té situaci dělat? No co, budeme zakládat akční výbory. To bylo moje první hluboký zklamání. On vůbec nerozuměl, v jaký situaci mluví. Že my tady, co jsme byli celou válku, že pro nás to je šok, co se stalo. Že jsme znova v situaci, v jaký jsme byli celou válku.

Jiný hlas: Já vím, jenomže tuto ostrost, říkám, tu vůbec ne... Naopak jsem se přesvědčoval potom moment, třeba se mýlím, třeba mám blbý východiska a furt jsem mu naslouchal. Furt jsem dával pozor, co říká. A přiznávám všechny pozitivní věci, který to mělo. Ale prorok to nebyl. Pravej prorok to nebyl. Prostě se mýlil, hluboce se mýlil, vymejšlel si to sám. Vymejšlel to velmi dobře, udělal mnoho dobrého s tím a tak dále, ale neměl pravdu. Neodevzdal se pravdě. On naopak, když šlo do tuhýho, tak se uchyloval k prostředkům, který byly v naprostém rozporu s pravdou.

Jiný hlas: To jistě by se našla celá řada takových kritických chvil, kdy se... prostě bylo to slabý. To já uznávám. Ale jmenoval jsi *Jeremiáše* jako proroka, který řekne těm izraelským: nekalkulujte na zvrát, na návrat k starým poměrům, na obnovu chrámu a já nevím co všechno, že jste v zajetí, stavějte domy, štěpujte vinice a podobně. No totiž to bylo *Hromádkovo* krédo. S tímhle citoval, o tom měl každou chvíli kázání. Jeho základní koncepce byla prostě převést tu církev, která byla spjatá s tou minulostí a neviděla na krok dopředu a vlastně kritizovala ten současný stav těmi maximy té minulosti, převést ji do toho, aby nějak uznala ten nověj zářez dějinný a pokusila se tam teď nově realizovat nebo tedy žít z víry. To si myslím, že bylo prorocké a v tom bych mu dal za pravdu, že to bylo správné. Co bylo nesprávné, že uvalil moratorium na kritiku, že prostě nás vlastně nutil, celou církev k tomu falešně, že ty minulý viny jsou tak hluboké, že nám to zavazuje ústa, že nemůžeme vůči těm současným poměrům nic říct, protože vlastně jsme obtíženi těmi minulými vinami. Tam vidím tu chybu. Ale to, že se pokusil tu církev odvrátit od toho osudu té *Lotovy ženy*, která furt hledí dozadu, to si myslím, že správné bylo. Ale ne, já jsem to uváděl jenom proto, abych ti připomněl tuto postavu. Ty říkáš, že jsi byl vůči němu odjakživa kritický, že teda prostě pro tebe neměl tu prorockou prasanci. To je asi rozdíl. Pro mě pro mě *Hromádka* byl učitel, který

hodně dal. I pro mě taky. Dobrý, dobrý.

Hejdánek: Ale to není v tomhle věci. Rozmazáváš kontury.

Jiný hlas: No počkej, no tak jestliže pro mě [nesrozumitelné] hodně dal, no dobře, ale když říkám hodně dal, tak si myslím něco, co bylo spravedlivý, správný, pozitivní, jo?

Hejdánek: Ale mně učitel taky hodně dal, no. Ale nebyl to prorok. Pravej prorok, to byl, o němž už jsme mluvili, tamten v tom *Pstruží*, to byl prorok, ale o něj nejde potom.

Jiný hlas: No dobře, jenomže tady žádný nový není. Dejme tomu, že tady byl a že jsme ho nepochopili. Ale vždyť tady máme 50, 60 let, furt žádnéj se neobjevuje.

Hejdánek: Ale to je jenom záležitost těch 60 let. Kde byli proroci po krizi po těch starozákonních? No tak tam tam se vědělo, že to byl prorok v okamžik, když ho odkrámovali, že? Můžeme být rádi, že byl třeba prorok v letech padesátých.

Jiný hlas: V *Pstruží* bylo. V té prorocký obludnosti bylo. Ano, na rozdíl od *Hromádky* teda skončil v *Brixenu* prakticky, že jo, to mluví pro něj.

Hejdánek: Ale počkej, on neskončil, on byl na popravišti. Neskončil, ale nepřečkal v emigraci. I když byl v koncentráku. Prostě si nemůže dovolit přečkat v emigraci.

Jiný hlas: To není pravda. *Komenský* odešel a...

Hejdánek: Taky to nebyl prorok. Řádně se teda kompromitoval s *Drabíkem*. No když na tohle, to se ovšem kompromitovali všichni už když ještě byl tady a po *Jatrovsku*. No už byl tady, ale taky to nebyl prorok.

Jiný hlas: No. To je velkej myslitel, učitel, ne prorok. Se mýlil politicky jak moh čili může oslovovat jednotlivce v nějaké jednotlivé situaci. A jak my můžeme tady tvrdit, že dneska výzva mlčí? Ona o jednotlivcích a v mnoha situacích promluvila, co se z nich pro ni zachovalo, ale my o tom nevíme, protože to je její tajemství.

Hejdánek: To je pravda. Jenomže právě takovou věc je možno *interpretovat* jen jakože výzva mlčí. Že oslovuje tu a tam někoho v nějakých drobných situacích, celkově, světově nevýznamně. To je taková okrajová záležitost. Ale to neodpovídá pravdě jako takové.

Jiný hlas: V té situaci ano.

Hejdánek: V té situaci ano, ale ne v celkové situaci.

Jiný hlas: Je možné, aby někdo tu výzvu vzal a ji pochopil tak, že se zachoval podle ní, a přitom si nebyl vědom, že to je pravda?

Hejdánek: Je to možné. Ano, samozřejmě. To nemusí vědět. A na tom také nezáleží, co si o tom on sám myslí. Důležité je, jestli je to opravdu pravdivé vidění situace. Situace viděná ve světle pravdy. To může jednat jako *fanfaron* a takřka poutově vyřvávat, že to je jeho nález, ale musí to oslovovat.

Jiný hlas: Takže to měřítko je v té oslovitelnosti.

Hejdánek: Co to je oslovitelnost? To je, že to je slyšitelné, že to je pochopitelné. Ale měřítko není, kolik lidí to pochopí. Většina lidí může být blbá, to už je další záležitost. Ale musí to být něco, co je možno pochopit. A kontrola je, že to pár lidí pochopí.

Jiný hlas: Já jsem se chtěl zeptat na tu jemnou *distinkci* mezi pravdou a výzvou. Ta byla z vaší strany taková naléhavá, vy jste ji velmi ostře odlišil. Mně se ovšem zdá, že na pravdě je cosi *apelativního*. Pravda bez toho, že by se obracela s výzvou, že by tedy zastavovala, oslovovala, stavěla lidi do otázky, do výzvy, to je znak pravdy. A teď jde o to odlišit, co je ta výzva, o které tady hovoříte, od té pravdy. Mně se zdá, že to jde tak dohromady, že se to nedá odlišit. Ta blízkost je tak *intenzivní*, že se to odlišit dá jen za cenu, že se uškodí jak pravdě, tak té výzvě. Ta pravda se promění v něco, co je *neapelativní*, neoslovující.

Hejdánek: Ne, počkej, ty to *interpretuješ* tak předmětně. Já odmítám jakoukoli předmětnou výpověď o pravdě. To neznamená, že když se mě zeptáš, zda je pravda červená, a já odmítnu odpovědět, tak ty řekneš, že říkám, že není červená. To je předmětná výpověď. Já neříkám, že není červená, ani že je červená. Já odmítám jakoukoli předmětnou výpověď o pravdě. Mnohokrát už jsem to dnes řekl a mnohokrát už předtím, všichni to musí přece jednou vědět, že pravda je ryzí nepředmětnost v mém pojetí. To znamená, říkat, že má *apelativní* charakter, je nekorektní, protože to je předmětná výpověď o

pravdě. Já odmítám o pravdě hovořit o jejích kvalitách. Jediné, o čem mohu mluvit, je o té etapě, kdy pravda už ukazuje do situace. A to je to oslovení, to je ta výzva.

Jiný hlas: A co je tato výpověď, tato poslední věta, než zase předmětná výpověď o pravdě?

Hejdánek: To není výpověď o pravdě jako ryzí nepředmětnosti, nýbrž o výzvě, která už má na sobě určité předmětné rysy, protože je situační a míří do konkrétní situace.

Jiný hlas: A je v nějakém vztahu k pravdě, nebo není?

Hejdánek: Je v nějakém vztahu. Říkám, že to je oslovení pravdy. Pravda oslovuje. A já mohu ovšem, protože mě oslovuje pravda, mluvit jediné o tom oslovení. Ta pravda přede mnou není. Ta pravda není nic předmětného. Jediné, co přede mnou je, to je to oslovení.

Jiný hlas: To je přece naprosto pochopitelné. Kdybys tuto pozici držel naprosto důsledně, tak jak jsi vůbec přišel na to, že je cosi ještě za tím oslovením jako pravda?

Hejdánek: Protože v tradici je mluvit o tom, co je za, jako o něčem předmětném. To je *metafyzická* tradice. Já o tom mluvím proto, že odmítám *metafyzickou* tradici. Proto tvrdím, že o pravdě je potřeba mlčet.

Jiný hlas: To bys musel říct, že nevíme, co tam je.

Hejdánek: To je nesmysl. Tady je určitá tradice, se kterou se bojuje, a nemohu s ní bojovat tak, že si nejdřív vyrvu všechny zuby. To je komplikovaná situace, která nejde vyřešit stručně. Můžeme si to někdy dát jako téma na celý večer. Tady je totiž otázka dobra a zla, což k tomu patří. Dříve to byla otázka, kde se bere zlo v tomto světě, který stvořil Bůh. Když je tady pravda, kde se tady bere lež? To je otázka tohoto typu. Teď se musí vyložit, co je vlastně lež a tak dále. To je komplikovaná věc, která se musí vystavět, to nejde stručně. Stejně tak nemohu stručně vyložit, co je extáze. To nikomu na první pohled nemohu vyložit, to je dlouhý výklad. A ještě je otázka, jestli je ochoten to sledovat, jestli v tom nebude vidět nějakou nepřijatelnou cestu. To nejde jinak, než o tom dlouho vykládat a pomalu si zvyknout na tu *perspektivu*. Není to moje výmluva.

Jiný hlas: Já jsem se vás chtěl zeptat, řekl jste jednu strašně důležitou věc pro mladého člověka. Řekl jste, že když jste byl mladý, dal jste si otázku, co dělat. Teď hovoříte o pravdě a přitom říkáte, že dneska pravda mlčí.

Hejdánek: Já to neříkám za sebe, ale když by to člověk pojmul jako určitou pravdu, tak co z toho vyplývá? Pravda sama mlčí, nehovoří, vůdcové nejsou, já myslím, že to je na depresi.

Jiný hlas: Prosím, no je, no jistě. Ale teď jde o toto. Je to pravda, co vy říkáte? Jako může to být pravda? Může být v dějinách taková situace, že pravda sama mlčí, vůdcové žádní nejsou? Jako existuje taková situace člověka?

Hejdánek: Vůdcové jsou, za prvé. Nejsou to praví vůdcové. Ale ne, já se teď pokusím, jak se to vyprázdní zcela, tak si vzít něco ze starých židovských spisů. Vlastně tak, že se musí dodat jako praví vůdcové. Ale to je hluboká věc i v té řecké antice, která přišla s tou představou, o tom jsme vlastně dneska měli hovořit v souvislosti s tím nepředmětným, o tom už jsme hovořili mockrát, že to podstatné, to rozhodující je neměnné, že je furt.

A z toho důvodu, jakmile se začne mluvit o pravdě s velkým P a o výzvě a tak dál, tak každý si to už dává pod vlivem téhle tradice, že to je nějaká výzva odedávna navždy, že to je pravda neměnná, která oslovuje všechny doby, všechny a tak dále. A všechno to jsme si tady říkali, že to není, to je naprosto chybné. To je otázka dějin a dějinnosti.

Ta celá věc samozřejmě, že je doba, a zase v té – to rozpoznání nebo celá ta koncepce je, to jsem řekl jasně, navázána na pojetí dějin izraelsko-křesťanské. A zejména izraelské. Tam to začalo. No a tam to je tohle, tam když to studujete, tak vidíte, jak se tam říká: „A vzácná byla v těch dnech řeč Hospodinova.“ Je to tam mnohokrát.

Jiný hlas: Okamžik, ale řeč Hospodinova je nevýslovná. To znamená, že nejsou, to dokazuje jenom jedno. Nejsou ti, kteří by to nevýslovné, nevyslovitelné řekli výslovným způsobem, aby to mělo ještě ducha pravého.

Hejdánek: Ne, podívejte se. Když se tam řekne „vzácná byla řeč Hospodinova“, tak to neznamená, že vzácný byl Hospodin. Vzácná byla řeč, to znamená jeho oslovení. Prostě on nevolal, on si nevybíral tlumočníky. Neoslovoval je a nedával jim pověření, aby říkali to či ono. To je smysl toho „vzácná byla řeč“. Čili to je výzva, to už není ta *ryzí nepředmětnost*. Vzácná byla řeč, to znamená, v té situaci nebylo žádného slova.

A to je to podstatné. Pravda je kontingentní. O pravdě v tom smyslu *ryzí nepředmětnosti* odmítám cokoli mluvit. Mluvím o pravdě, která oslovuje, čili o oslovení pravdy. A oslovení pravdy je kontingentní. To buď je, nebo není. A nelze je žádným způsobem vynutit na té pravdě, to oslovení. Nelze je žádnými metodami odkrýt, odhalit. To je ta podstata té věci.

To není tak, jako že příroda je tady a kdo prostě chce, tak se koukne a vidí tu krásu. Ta krása tam každopádně furt je. Stačí jenom otevřít oči a být. Ne. Otevřete oči a nic. To je *kontingence*.

Jiný hlas: On se Pilát mohl blbě ptát, co je pravda.

Hejdánek: No tak samozřejmě.

Jiný hlas: Jenže „ale co je pravda“ může se otázat zdánlivě filosofující, ve skutečnosti však uhýbající Pilát, ale v samotné otázce je skryt omyl. Sama otázka už je prvním chybným krokem.

Hejdánek: Ano, protože se říká „co“.

Jiný hlas: Takhle, když vám do toho skoču, z toho všeho vyplývá, že to vlastně všechno záleží na té pravdě.

Hejdánek: Ne všechno. Ta pravda může oslovit, a dál to záleží na nás.

Jiný hlas: Počkejte, ale vy nepřipouštíte – on chce říct jedno. Jsou doby, kdy teda opravdu ona nehovoří.

Hejdánek: No jistě.

Jiný hlas: Dobře, no tak to byste mu to potvrdil.

Hejdánek: No ano, ale on říká, že to všechno záleží na pravdě, což se nemůže připustit.

Jiný hlas: To přece nevyplývá z toho, co říkáte vy. Tedy mně to tak vyplývá. Já tenhle dojem z toho nemám, že to záleží jenom na té pravdě. Naopak, vy říkáte, že tedy pokud ta pravda – že je tady ta *kontingence*. Já neberu tu *kontingenci* té pravdy. Já jsem se chtěl jenom zeptat, já jsem to nikdy nepochopil, ale je člověk – dá se člověk – je to problém. Nechci říct, myslím si takhle osobně, alespoň jak já bych to chápal, můžete k tomu říct svoje ano, nebo jestli teda vidíte nebo nevidíte. Já se domnívám, že člověk se nedá zredukovat na předmětnou stránku. Jakákoliv bytost se nedá redukovat na předmět.

Hejdánek: Souhlasím.

Jiný hlas: Tak to je velký krok k tomuto. To znamená, že člověk je určitou svojí krajností, já budu hovořit vaší terminologií, zakotven v *ryzí nepředmětnosti*. Vy mluvíte o zakotvenosti často. Ovšem teď jde o toto. Podle toho, jak o ní hovoříte, to vypadá, jako kdyby se z té *ryzí nepředmětnosti* mohl vykořenit. Ale vlastně, když jste diskutovali posledně s panem Trojanem, tak vlastně když jste mluvil o prachu, o tom biblickém prachu, ten prach se dá tomu vykupiteli, který s ním potom naloží, s tím nic naloží podle svého, a to je vaše naděje. Já jsem se chtěl zeptat, když jste mluvil o tom prachu, v jakém slova smyslu jste mluvil o prachu vzhledem k těm bytostem majícím tělo? To znamená, dá se bytost jaksi vytrhnout z té *ryzí nepředmětnosti*? Nebo takhle, dám základní otázku: Podle vás to, co se zpředměťňuje, se nakonec jaksi celé obrátí v předmět a víceméně symbolicky řečeno v ten prach? Nebo zůstává, nebo jak je to teda s tím vlastně, když berete určitý – je to problematické. Samozřejmě, když mluví o člověku, tak člověk si řekne v tu ránu okamžitě, že člověk je bytost smrtelná, ovšem je i není. Mísí se mající počátek a zánik, ovšem já si myslím, že člověk je zároveň tou bytostí, která kotví v tom nepředmětném, v té *ryzí nepředmětnosti*. To znamená, jaký je tam rozdíl mezi tím, že ona je teda zakotvená v té *ryzí nepředmětnosti*, nebo je v určitém smyslu *ryzí nepředmětnosti*? Mohl byste vyjasnit tenhle vztah?

Hejdánek: Především není *ryzí nepředmětností*, je v ní nanejvýš zakotvena. Jakmile má také předmětnou stránku, tak už není *ryzí nepředmětnost*, už je neryzí. Čili každá uskutečněná událost uskutečňující se a uskutečněná událost není *ryzí nepředmětností*, protože se uskutečňuje a uskutečňovat znamená zvnějšňovat vnitřní. Nemůže být ryze vnitřní, ryze nepředmětná, když se zvnějšňuje, zpředměťňuje.

Jiný hlas: Omlouvám se, ale co se zvnějšňuje? Zvnějšňuje se celá ta lidská bytost nebo jakákoliv...

Hejdánek: Něco! To stačí, aby to bylo nečisté. Už to nemůže být *ryzí nepředmětnost*. *Ryzí nepředmětnost* tam nemá ani fousy předmětnosti.

Jiný hlas: Já jsem se chtěl zeptat, jestli nemířila ta vaše otázka podobným směrem jako tady u kolegy. Totiž jestliže platí, že lidská bytost je zakotvena v *ryzí nepředmětnosti* nějak, tak nemůže nikdy dojít k tomu, že bychom neslyšeli tu pravdu? Tak to jsme se chtěli oba dva zeptat.

To je jádro otázky. Jestli teda platí, že lidská bytost je zakotvena v *ryzí nepředmětnosti*, tak ta komunikace, nějaká komunikace mezi pravdou jako *ryzí nepředmětností* a tou částí té bytosti, která je v ní zakotvena tou *ryzí nepředmětností*, tady přece nemůže dojít k tomu zjevu, že by bylo vzácné to slovo nebo že by se mládenci a panny toulali od moře k moři a nenalezli by slova Hospodinova. To znamená, jako by nastal přerýv v té...

Hejdánek: Základní chyba je samozřejmě... Ale podívejte, co kdybyste vy ostatní jenom neposlouchali a do toho se taky vložili. Tohleto je věc, kterou jsme probrali a už všichni byste to měli mít v malíčku. Odpověď na tuhle otázku.

Já nevím, jestli to berete za své, ale na tu otázku byste měli umět odpovědět. Přemýšlejte o tom.

Jiný hlas: No tak přemýšlejme. Budeme deset vteřin ticho.

Hejdánek: No tak přemýšlejte. Bude deset vteřin ticho. Tak zaprvé musíme vždycky obrátit proti té otázce to, co vlastně říká. Tak jak tady mluvili oba dva předřečníci...

Jiný hlas: ...jako by měli na mysli, že člověk je kus ducha, kus hmoty. Bůh je samotný duch, a tudíž ten kus toho ducha má něco společného s tím Bohem, a tudíž může komunikovat neustále. To je zbytek představ metafyzických.

Hejdánek: No a k tomu právě, když to takhle vypovíme, tak můžeme poukázat na to, že oba předřečníci nepochopili vůbec nic z toho, co je *nepředmětná předmětnost*.

Jiný hlas: Výborně. To je tvrzení, to není vysvětlení.

Hejdánek: To je teprve *preambule*.

Jiný hlas: To je *preambule*, to umožňuje jaksi váš pasivní...

Hejdánek: Ale tohleto nemluví samo o sobě. To nemá tu vypovídací schopnost, kterou ty tomu přikládáš.

Jiný hlas: Dobře. Teď musíš říct, že tomu tak ve vztahu mezi *ryzí nepředmětností* a tou takzvanou částí, již je teda ta lidská bytost zakotvena, je přesně tentýž vztah jako mezi kusem ducha v člověku a duchem Božím.

Hejdánek: Na to se musíme ptát. Mysleli jste to takhle? Protože se ptali, no tak se jich budeme ptát: Mysleli jste to takhle?

Jiný hlas: A oni řeknou nemysleli. A jak to víte?

Hejdánek: Jednak se tady mluví s jiným pojmovým aparátem, to znamená, já bych zůstal u něj. Vysvětlíte mi to na něm.

Jiný hlas: Já jsem se to, jak jste mluvili, snažil převést na to, abych si to nějak osvětlil. A teď chci slyšet, nebyl-li v tom náhodou tenhle základní omyl.

Hejdánek: Podívejte se, my jsme tady měli přece, Honza si pamatuje ještě léta dávno předvčerejší, my jsme začali hned první rok semináře a vlastně to bylo ještě předtím, než jsme začali tento seminář, analýzou toho, co to je událost, jak vypadá, jaká je struktura události. A na tom jsme si to všechno ukázali. Čili to, jak jste postavili tu otázku a jak ji tady přejal a přeformuloval Jakub, to je naprosto jako kdyby tohleto všechno se neřeklo. My jsme na to celou dobu navazovali. A v čem to je tak? Událost je to, co má počátek, průběh a konec. Událost je celá. Na začátku...

--- (1985-05-20 Filosofická kosmologie XXV (2)_25-2b_cleaned.flac) ---

Hejdánek: Ten začátek události je u samotné události. V tom začátku je celá událost, a v jakém smyslu. Je tam celá tak, že začátek je aktuální a další průběh a konec je v budoucnosti, čili je nepředmětný.

Postupem toho, jak se děje událost, ta aktualita...

Jiný hlas: Pardon, že vám skočím, ale teďko používáte osobně, si myslím, jestli vám rozumím dobře, jiný pojem nepředmětnosti než...

Hejdánek: Ne, to je pořád, furt, vždycky jsem zdůrazňoval, že pojem nepředmětnosti má časovou dimenzi. To není uvnitř a navenek ve smyslu prostorovém. To vnitřní, to je to, co se ještě nestalo a přichází, aby se stalo. A to zvnějšněné, to je to, co už se stalo.

No a teď základem toho je, že každá událost má dvě stránky: předmětnou a nepředmětnou. Na začátku je z větší části, nebo z naprosté většiny, nepředmětná a na konci je z naprosté většiny předmětná. Nemá tedy žádnou paralelitu mezi nepředmětnou a předmětnou stránkou, protože to dění události se rozumí, to je totéž jako zvnějšňování vnitřního, zpředměťňování nepředmětného.

No a teď, když ta událost ještě není, ještě nezačala, tak teď se musíme domluvit, kam ten bod, kde ten bod budeme vidět. Já jsem tady ukazoval, kdysi jsem měl nějaké graficky, ještě někde jsou schované, takové slímáčí. Ukazoval jsem, jak takovou základní chybu, které v důsledku určitého způsobu myšlení se ustavičně dopouštíme, je, že za začátek události chápeme začátek jejího zvnějšnění. To jest vůbec vynecháváme možnost, vůbec škrtneme možnost, že by se mohla událost dít ještě dříve, než se začne zvnějšňovat.

Ukazoval jsem to, možná nejlepší by bylo, jenže to z téhle dálky vidět nebudete, ukazoval jsem to na takovýchhle... když tadyhle je... Předpokládejme, že tadyhle to je vnitřní a tadyhle to je vnější. Vidíte to všichni?

Jiný hlas: Tady je vnitřní, tady nahoře je vnější, jako nebe a zem?

Hejdánek: To je jedno. To je naprosto, to je fuk. Vnitřní by mohlo být u země a tamto to nebe, to je právě to zvnějšněné. To je fuk. Jde o to to nějakým způsobem vyjádřit. Klidně to může být obráceně taky.

Takže tady je někde, tady začíná ta událost. Já jsem to tam namaloval tak, jako kdyby tam byl bodový začátek. To je ale velký problém, protože tohle celé tady pod tou čarou, to je nepředmětné, to je oblast nepředmětného neboli vnitřního. No ale když je něco oblastí vnitřního a není tam nic vnějšího, tak tam nejsou žádné dělicí čáry, tam nejsou žádné hranice, meze. Čili my tam těžko můžeme tohle namalovat, jakože tady to, co je tadyhle vedle, už není ta událost. To my prostě o tom těžko můžeme mluvit. To bychom museli podrobit pečlivému zkoumání. Jak a do jaké míry.

Čili ono to může být taky tak, že to vůbec nejde tady do toho bodu, nýbrž že se to tady ztrácí někde.

Někde, a jde to bůhvíkam až k té ryzí nepředmětnosti, poněvadž nepochybně tady už to není ryzí nepředmětnost, to je sice ještě oblast nepředmětnosti, ale už to má nějaký tvar, něco to na sebe bere. To je ta oblast, takhle nějak vzniká to oslovení, tadyhle ještě nikdo nic neřekl, nikdo nic nepochopil, nic zpředmětněného není, ale už se tam něco formuje.

No a teď najednou na jednom místě tadyhle začíná zpředměťňování. A to ve všeobecném chápání se považuje za počátek události, zatímco událost fakticky běží už bůhvíjak dlouho. My nevíme, nemáme kontrolu, nemáme možnost kontroly jak dlouho, odkud až. Tady tomu se říká to zakotvení v té nepředmětnosti.

No a teď tadyhle to přesahování té aktuality směrem do té předmětnosti, to se děje celou tuhle dobu. Kdybychom tohle časová osa řekněme, tohleto je teda nepředmětné a předmětné a tohle je časová osa. Proto je to spjato. Tak to zpředměťňování se děje nějaký čas a v jedné chvíli to zpředměťňování ustane. Což vůbec neznamena, že ustane ta událost v podobě zcela předmětné, zcela v ryzím zpředmětnění. Když už se nic nezvnějšňuje, všechno už je zvnějšněné, tak ještě tady něco se setrvačností běží. A to je tahle část. Ale to už vlastně není událost, to je jenom takový skelet, jenom krunýř té události, to je taková setrvačnost jenom. A ta vysychá nebo vytrácí se.

No, až posléze se úplně vytratí a událost přestane být. A pokud, my jsme si říkali, pokud na tu událost něco nenavázalo tak, že na ni reaguje, tak jako kdyby se ta událost nestala pro ten svět ostatní. Ta událost je sama v sobě, sama pro sebe takováhle.

Tak odpusťte, že jsem odbočil semhle do tohohle. Prostě na vaši otázku tedy nelze než odpovědět, že to zakotvení je jenom na začátku. Někaký čas ještě ten kontakt s tou ryzí nepředmětností je zachován, čím dál méně, čím se to blíží té časové ose, respektive tomu přechodu přes tu aktualitu do té vnějšnosti. A posléze to veškerý kontakt s tou ryzí nepředmětností ztrácí.

A později teda trochu to přežívá setrvačností, až to hyne a ztrácí se to úplně, událost končí. Takže není tomu tak, že by tady něco zbylo nepředmětného, když by ta předmětnost se rozložila, že by tady zbyla nějaká nepředmětná duše nebo něco, nějaká bublinka nebo něco takového, nic takového tam není. Prostě všechno vnitřní, co bylo v té události, nebo co bylo připraveno v té události, se zvnějšnilo. Co se nezvnějšnilo, to tam nebylo ani uvnitř, bych řekl s Hegelem. Proti němu mám jiné námitky na jiné úrovni. A my jsme si tady říkali před asi půldruhým měsícem a několikrát jsme to ještě zopakovali, že tohleto ovšem je vztah události k pravdě, kde se pravda neukazuje jako pravda, nýbrž pouze jako zdroj všeho nového, to jest každé nové události, která se stává. A že je tady jedna pozoruhodná věc – tady bychom mu teď museli kreslit, co to je *reflexe* – že ta událost prostě v svém průběhu je schopna se ze svého zvnějšnění vrátit dovnitř, tady si vytvořit jakousi zásobárnu informací o tom, co bylo venku, aby příště to další zvnějšňování, aby se poučilo z té informace a už reagovalo na tu informaci tak, že pozmění to zvnějšňování a tak dál. To jsou věci, které jsme probírali kdysi dávno. Čili ne že bych to chtěl přeskočit, ale prostě nemůžu říkat všechno.

V *reflexi* existuje taková pozoruhodná věc, že když má *subjekt*, člověk, reflektovat, tak to znamená, že musí získat od sebe odstup, aby se mohl k sobě vrátit. Musí nějakým způsobem udělat takovýhle okruh: odejít od sebe, aby se k sobě mohl vrátit. Bez toho *reflexe* není možná. *Reflexe* znamená přístup k sobě. Aby člověk mohl k sobě přistoupit, musí být od sebe.

A tady na tom rozhodujícím, v tom *topu*, v tom *píku* nebo jak to říkají, toho odstupů od sebe, kdy vědomí člověka od sebe již odstoupilo, ale ještě se k sobě nevrátilo, je ven ze sebe. To je prostě taková zvláštní situace, které my říkáme *ekstatická*.

Proč o tom hovořím teď? Protože kromě toho, že pravda je zdrojem všech počátků událostí, počátků všech událostí, tak v tom případě se nejeví jako pravda, protože na sebe bere to zvnějšňování. A to znamená, že v tom zvnějšňování už se na velmi nízké úrovni zvnějšňuje tak brzy, že se vůbec jako pravda nemůže ukázat. Tak v té *reflexi* – a ta je samozřejmě vyhrazena jenom nejvýše vyvinutým bytostem, které vyvinuly mozek a vědomí a tak dál – tam je možné v tom momentě... je to samozřejmě celé ve vědomí, ale v tom jeho vědomí, kdy vědomí stojí ven ze sebe, v tom se může setkat s pravdou.

A když tedy mluvíme o tom, že pravda samozřejmě všechno nese, všechno drží, že pravda je to, čím živi jsme, hýbeme se i trváme, tak to platí v tomhle smyslu, kde ovšem ta pravda se neukazuje jako pravda. Kdežto tohleto je vzácný okamžik, relativně vzácný okamžik lokalizovaný na vysoce vyvinutou bytost, která je schopna myslet, uvědomovat si a ještě to nestačí – v tom vědomí musí být schopna vyjít ze sebe, nechat se za sebou. To jest nenechat svou minulost ovlivnit ten moment *ekstáze*, protože pak už by to přestala být *ekstáze*. Pak by se neopustil dost dobře, jenom by naznačoval, předstíral by opuštění, ale neopustil by se ten *subjekt*. V tom momentě, kdy se opustí, nechá se za sebou, znamená to jistou otevřenost vůči pravdě. To je moment, kdy se člověk může setkat s pravdou jakožto s pravdou.

Jiný hlas: No, to skáče už trochu, nehledě teda na to, jestli existuje zrovna nějaká výzva, nebo jak říkáte, nebo ne?

Hejdánek: Nehledě na to. Je schopen se setkat s pravdou. To ještě neznamená, že se s ní setká.

Jiný hlas: No jistě, ale tak potom to všechno má třeba zas trochu jiný obraz, když potom teda řeknete, že ta výzva je tady jenom někdy a mezitím ne, a teď zase tohleto, tak to pak vypadá...

Hejdánek: No jakto, vždyť to obojí je pravda. Ta výzva je tady jenom někdy. A ovšem uslyšet ji můžete jedině, když otevřete duši, nebo když se otevřete vůči výzvě. Ovšem vy se musíte naučit otevřít vůči výzvě, abyste to uměli. Ale nikde nemůžete zaručit, že ta výzva tu je. Prostě může se stát, že se otevřete vůči výzvě a výzva nikde. Anebo že se může stát, že tu je výzva a vy se neotevřete.

Jiný hlas: Ladislave, ale v té dynamice v tomto smyslu, mluvili jsme tady dlouho o výzvě a vede to tady k věčnému obrazu toho, z něhož vyplývá, jakoby tahleto cesta *subjektu* ze sebe v té *reflexi* byla plně uskutečnitelná takřka kdykoli. To jest...

Hejdánek: V zásadě je kdykoli.

Jiný hlas: A jak potom teda můžeš dát do přesně toho napětí, jak potom...

Hejdánek: Ale já neříkám, že tam se nutně s tou pravdou setká. Tam se může setkat. Dávejte pozor na to, co říkám.

Jiný hlas: A co je tedy potřeba, když toto ten *subjekt* všechno provede korektně, přesně v té *intenci*, k níž...

Hejdánek: No, jestli ta výzva je ochotna se setkat s ním. To tak bývá, když se dva lidé setkají a mohou spolu mluvit jen tehdy, když oba mají co říct. Jestliže ta výzva chce, tak se to musí uskutečnit tímto způsobem. Prostě ta výzva nemůže jinak.

Jiný hlas: To je podmínka nutná, nikoli dostačující. Takto se chovat jako *subjekt* je podmínka nutná, nikoli dostačující.

Hejdánek: Ano, ano. Přesně tak. A stejná podmínka nutná je, že tady výzva musí být, ale nikoli dostačující, protože ještě tady musí být ten *subjekt*, který se otevře.

Jiný hlas: Toto otevření *subjektu* je proveditelné i tehdy, když výzva žádná není.

Hejdánek: Ano. A to je smysl toho, proč se musíme udržovat v připravenosti k slyšení, i když nic není slyšet. To je odpověď ještě na to, že je to hluboce depresivní, co jsem tady vykládal. Deprese se nedovoluje. Prostě a dobře furt tady musí být připravenost vyslechnout, poslechnout, uslyšet, porozumět. Tato základní ochota porozumět, které se člověk učí prakticky na tom, že je ochoten rozumět druhému člověku. Kdo neporozumí druhému člověku, není otevřen vůči druhému člověku, jak by byl otevřen vůči pravdě, kterou nikdy nepotkal nebo kterou nevidí – a druhého člověka vidí. To je smysl *dialogu*, že dva nebo víc lidí se sejde, hovoří spolu a naslouchají si. Nečekají na narážku, aby začali překřikovat to své, nýbrž naslouchají tomu druhému, skutečně chtějí slyšet, co říká. Na tom se nácvikem naučí, aby byli ochotni naslouchat pravdě, jestli náhodou zazní.

Jiný hlas: Já jsem se chtěl zeptat, jaký důvod je ale v tom vysvětlení, a já jsem se chtěl zeptat, jaký je důvod, protože vy tvrdíte, když říkáte, že k tomu otevření dojde, ale ta pravda není slyšet, jenom proto, proč? Že my tedy nic neslyšíme, že konkrétně...

Hejdánek: Teď je to tak, že pravda mlčí.

Jiný hlas: Prosím?

Hejdánek: Že pravda mlčí.

Jiný hlas: Ale co je to za...?

Hejdánek: K tomu není důvod, že mlčí.

Jiný hlas: A není to interpretace té pravdy? Já si myslím, že to je interpretace pravdy, že pravda mlčí. My se otevřeme tomu, k čemu... já si myslím, že...

Hejdánek: To je nevynutitelné. Prosím? Je to nevynutitelné, není to k naší dispozici.

Jiný hlas: Já si myslím ale takhle, že to, co bych považoval za akt té reflexe a otevřenosti, že každé otevření je v určitém smyslu slyšení. Vzhledem k tomu, že nemůžu očekávat nevěstu, když nic nevím o žádné svatbě.

Hejdánek: No jenže vaše informace může být falešná, takže tam přijdete o týden předem nebo později.

Jiný hlas: Problém je potom stejný. Znamená to, že záleží... že ten problém zůstává stejný.

Hejdánek: Ten... já si myslím, to je strašně důležité, který den ta svatba je. A když se do toho netrefíte a přijdete později, tak se nedá nic napravit. Ta výzva prostě je v určité situaci. Když to propásnete, tak už se nedá nic napravit. Už je to v čudu.

To je sice... to je ale zkušenost. Tohle vypadá jako nějaká konstrukce, ale copak nevidíte, jak to vysvětluje nebo jak to vyjadřuje naši zkušenost? Prostě najednou po dvou dnech zjistíte: a tam jsem udělal chybu, tam jsem měl něco... a už se s tím nedá nic dělat. Někdy ano, ale jsou případy, kdy se s tím už nedá nic dělat. Prostě to přeslechnout, nevyužít té příležitosti, neodpovědět na výzvu, která zrovna promlouvá, která mě oslovuje. Za týden odpovídat nemá smysl, to už nejde. To už není k ničemu.

Jiný hlas: Kdo hledá, snad najde.

Hejdánek: Ano, dalo by se říct. To samozřejmě... stejné hledání nenajdou určitě pravdu. Jistě. A zejména tedy to hledání musí mít v sobě takový náboj veliké trpělivosti. Hledat dlouho, třeba celý život.

A ještě, když už by to mělo mít formu *bonmotu*, tak kdo hledá, bude nalezen. Poněvadž co hledá? Ne

pravdu, která tam je. Nýbrž hledá, až je uchopen, jak to říká apoštol Pavel: „usilovně běžím, abych cíle dosáhl, jímž jsem byl uchopen od Krista Ježíše“.

Čili to hledání... když se řekne slovo hledání, tak to vždycky máme na mysli něco předmětného. Hledáme něco předmětného. A víme, co to je, nebo už víme nějak, máme nějaký obraz a tak dále. Tady to je očekávání. Očekávání nevíme nač. Očekáváme rozkaz a nikdo ho nedává. Ale pořád musíme čekat.

Poněvadž ve chvíli, kdybychom přestali, tak se může stát, že zrovna rozkaz je vydán a my to neslyšíme.

To je situace člověka ve světě dějin. Proto o tom má smysl hovořit v našem semináři, protože jsme mluvili o světě a vztahu člověka ke světu. Čili to důležité... neudělali jsme přestávku, to je hrůza.

To důležité je, že svět, jsme si řekli, že nelze chápat bez souvislosti... že nelze chápat prostě jako úhrn všeho jsoucího. Protože ke světu podstatně náleží jeho vztah ke skutečnosti nejsoucí, ke skutečnosti, o které se nedá legitimně říct, že jest. Ukázali jsme si to nejdřív v té astrofyzice – ty tři body: bílá díra, černá díra a nějaké ty kvantové děje, kde tam prostě fyzika sama naráží na jakési meze, za nimiž už není nic, čím by se dovedla zabývat, a přesto to není nic ve smyslu nicoty. Pak jsme si ukázali, jak v dějinách je to specifické. Nová situace, protože tam všechno skutečné dějinné dění je vázáno na zprostředkování vědomí. V dějinách je tolik dějinnosti, kolik zprostředkuje vědomí lidské. To neznamená, že jsou dějiny rukojetné na vědomí, to snad je jasné. To je jenom to prostřednictví vědomí.

A to vědomí je strašně důležité proto, že na té lidské úrovni je to vědomí, které je schopno si být vědomo sebe sama, to jest reflektovat, a v reflexi je schopno extatických stavů, kdy činí ven ze sebe, nechává se za sebou a je schopno se setkat s pravdou, ačkoliv normálně s tou ryzí nepředmětností, ačkoliv ta ryzí nepředmětnost stojí jenom u kolébky každé události a nikde jinde už.

Jiný hlas: Já jsem chtěl ještě říct k tomu oslovení... já jsem, když jsem předtím řekl, že právě pro mě je nejsrozumitelnější, že každé otevření je zároveň určitým oslovením, tak vy jste právě poukázal tímto příkladem, že často se člověk dostává k tomu, že po určitých dnech zjistí, že kdyby... kdybyste byl otevřený, takhle, že po několika dnech člověk zjistí, že...

Hejdánek: ...něco propásl.

Jiný hlas: Dobře, ale přece nemluví o tom... vy jste mluvil, jakože člověk byl v ten okamžik otevřený, samozřejmě že nikoliv. Jinak by to nepropásl.

Hejdánek: No tak buď to propásl, že nebyl otevřený, nebo byl otevřený a neporozuměl, nebo porozuměl a selhal. Ale ještě by se mělo říci, jak důležité je k tomu, aby si poznal to oslovení, kromě té extáze, ta výbava, předmětná výbava vědomostí. Protože pak čím jemnější máš na to tu výbavu, tím přesněji poznáš, že věc je nová, že je odjinud, že není něčím, co jsi vyčetl.

Jiný hlas: Ano, v tomhle máš pravdu. K tomu jsme se ovšem zatím nedostali. Je nepochybné, jestliže jsme řekli, že pravda je situační, jestli si vzpomínáte, tak jsme si taky říkali, že to není jenom v takovém nivelizovaném smyslu situační, že to je vždycky v nějaké situaci, nýbrž že taky záleží na kvalitě té situace. To znamená prostě u nějakého starého Egyptana nebo starého Inda nebo tak, to oslovení je vždycky přiměřené té úrovni toho, kdo má být osloven nebo kdo může být osloven. I v tom je ta situovanost. To znamená, tím spíš a tím mocněji a tím relevantněji je osloven ten, kdo je na to víc připraven. Proto je samozřejmě omyl se domnívat, že třeba starozákonní proroci byli prostě pastevci, kteří najednou byli osloveni a teď šli do hlavního města a tam řekli něco králi a pak byli ukamenováni, nebo předhozeni lvům nebo něco takového.

Oni sice byli pastevci, ale jejich hlavní záležitost životní byla, že se učili v jakési prorocké škole. Oni museli projít dlouhým školením, jinak by nebyli k ničemu. No a to znamená zároveň to, co teď Honza chtěl říct, že čím víc je kdo připraven, tak tím pravděpodobněji se to oslovení pravdy ukáže být detailnější, pronikavější a tak dále. Ale hned proti tomu ne tak, že by vždycky ten směr toho vzdělání měl nějakou hodnotovou kvalitu v tom smyslu, že by tam to vzdělání bylo nějak zabudováno vždycky pozitivně. Může to být taky tak, že ho naprosto odmítne. Může to být naprostá destrukce těch dosavadních hodnot. Ale destruovat dosavadní hodnoty je něco jiného než stavět od základu. Když už někdo na nějaké úrovni je, tak destruovat ty hodnoty znamená být daleko blíže postavení nového, správnějšího hodnotového

žebříčku, než vykládat o tom novém žebříčku někomu, kdo prostě žádnou přípravu nemá. Čili v tomto smyslu ne tak, že prostě to vzdělání už jako kdyby určovalo obsah toho oslovení. To oslovení může naprosto zlikvidovat všechno to, co jsme se zatím naučili. Ovšem to, kolik jsme se toho naučili předtím a jak přesně jsme se zaměřili, jak jsme to dělali důkladně atd., v jistém smyslu je zhodnoceno v povaze toho oslovení. Ty chceš říct, že jsme o něm už předtím mluvili.

Jiný hlas: Já jsem to komentoval před chvílí.

Hejdánek: Já jsem říkal, to je neúmyslně, protože tady je prostě dneska tak horko, že na to nezbyl čas.

Jiný hlas: No, dáme...